

Nuo šių mokslo metų Lietuvos mokyklos atsiveria visiems vaikams – turintiems skirtingų galių ir negalių, poreikių, gebėjimų, gyvenimo istorijų. Mokiniai laukiami jiems artimiausioje bendrojo ugdymo mokykloje.

Daugiau:
www.itrauktis.lt

Skirtingi kartu

itrauktis

Turinys

Ką reiškia
įtraukusis ugdymas? 3

Kuo naudingas
įtraukusis ugdymas? 4

Poreikių
įvairovė 5

Įtraukiojo
ugdymo raida 7

Įtraukusis
ugdymas šeimoms 10

Ką reiškia įtraukusis ugdymas?

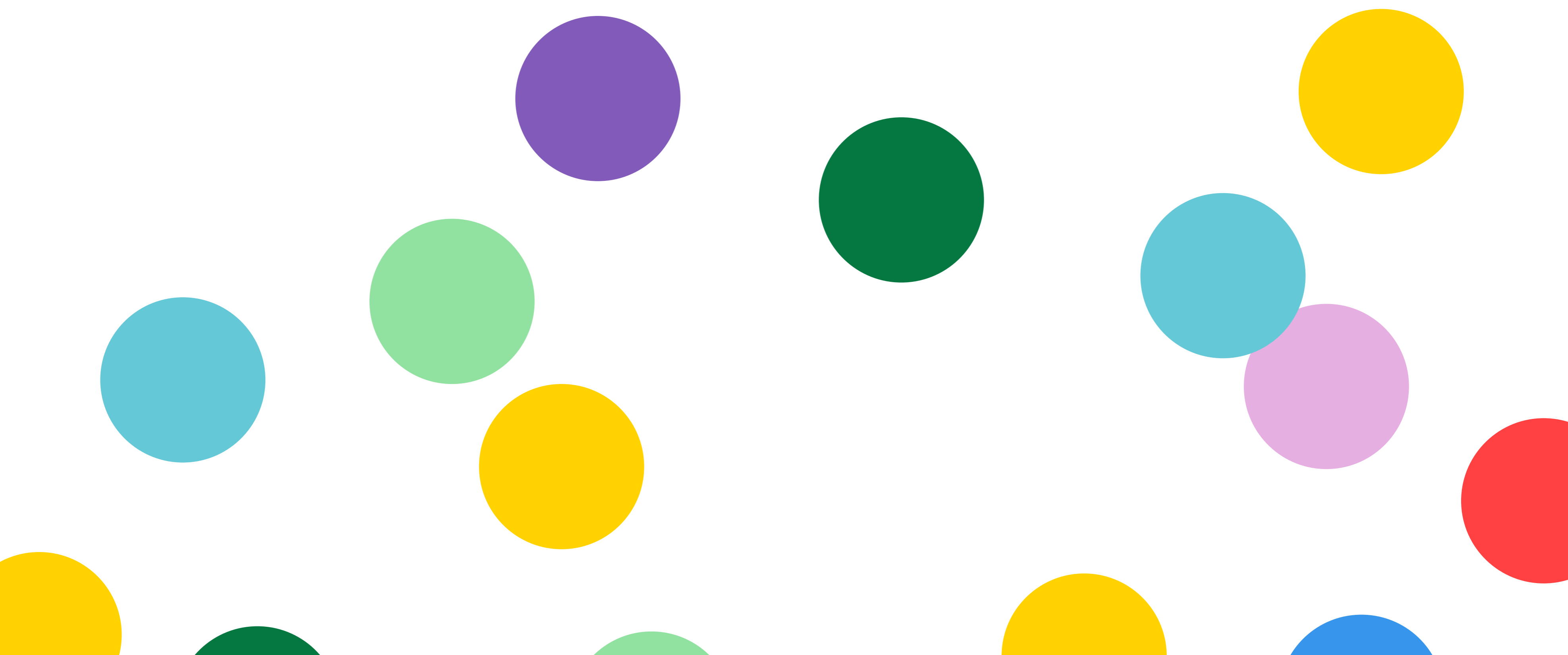
Įtraukusis ugdymas – tai galimybė skirtingiems vaikams mokytis kartu tose bendruomenėse, kuriose jie gyvena. Vaikai su įvairiais poreikiais gali tobulinti geriausias savo versijas, pažinti, priimti vieni kitus ir bendradarbiauti. Tai bus naudinga ir ateityje, prisijungus prie darbo rinkos ar kuriant šeiminius santykius.

Daugiau kaip 80% vaikų, turinčių specialiųjų ugdymo poreikių, su tinkamai parinkta pagalba gali mokytis pagal standartinę programą. Net ir didesnių iššūkių turintiems mokiniams įmanoma rasti galimybių mokytis to paties kaip ir jų bendraamžiams.

Kuo naudingas įtraukusis ugdymas?

Įtraukusis ugdymas yra naudingas visiems vaikams, nes kiekvienas iš jų pasižymi unikaliu pasaulio matymu ir savitu būdu bendrauti. Mokykla tampa vieta, kurioje ši įvairovė gali derėti ir nė vienas bendruomenės narys nėra dirbtinai išstumiamas.

Gali pasirodyti, kad įtraukusis ugdymas – tai tik švietimo politika, ugdymo programa ar mokymosi vietos mokiniui pritaikymas. Bet tai – kur kas daugiau: visų pirma įtraukusis ugdymas suteikia vaikui galimybę būti su kitais tokiam / tokiai, koks jis / ji yra, priklausyti draugų grupei, klasei, mokyklai, mokyklos bendruomenei. Svarbu, kad visi pripažintume, jog kiekvienas mokinys yra vienodai svarbus. Mokinių įvairovė – tai galimybė augti, mažinti diskriminaciją ir tobulėti – tiek mokiniams, tiek mokytojams, tiek tėvams ir globėjams.

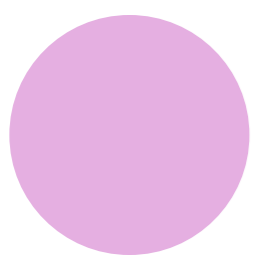

Poreikių įvairovė

Vienoje klasėje gali mokytis įvairių ugdymosi poreikių turintys vaikai: įprastos raidos, ypač gabūs, patiriantys mokymosi sunkumų. Svarbu kiekvienam suteikti jo galias ir gebėjimus atitinkantį ugdymą ir reikiamą pagalbą.

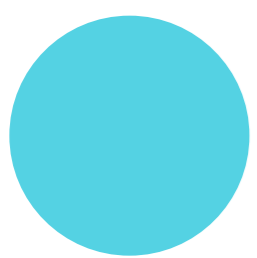
Kad kiekvienas mokinys gautų jo poreikius atitinkantį ugdymą ir reikiamą pagalbą, mokytojams reikia švietimo pagalbos ir kitų specialistų paramos. Todėl mokyklose dirba visa švietimo specialistų komanda, atsiranda daugiau mokytojų padėjėjų. Ši komanda talkina ne tik specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams, bet ir visai mokyklos bendruomenei.

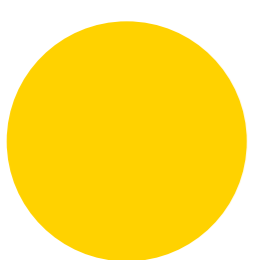
Negalia

Negalioms priskiriami raidos, sensorinių, fizinių funkcijų ir kiti įgimti ar įgyti sveikatos sutrikimai, kurie trukdo pažinti, tyrinėti aplinką, siekti akademinų žinių, trikdo socialinę, emocinę ir asmenybės raidą. Tai gali būti intelekto sutrikimai, regos sutrikimai, klausos sutrikimai, kochlearinių implantų naudojimas, judesio ir padėties bei neurologiniai sutrikimai, įvairiapusiai raidos sutrikimai, kurčneregystė, kompleksinė negalia.

Sutrikimai

Sutrikimams priskiriami mokymosi sutrikimai, elgesio ir emocijų sutrikimai, kalbos ir kalbėjimo sutrikimai bei kompleksiniai sutrikimai. Šie sutrikimai gali apsunkinti ugdymosi procesą. Jų turintiems mokiniams reikalingas ugdymo pritaikymas ir, atsižvelgiant į esamą sutrikimą, gali būti skiriama psichologo, logopedo, specialiojo pedagogo, socialinio pedagogo ar mokytojo padėjėjo pagalba.

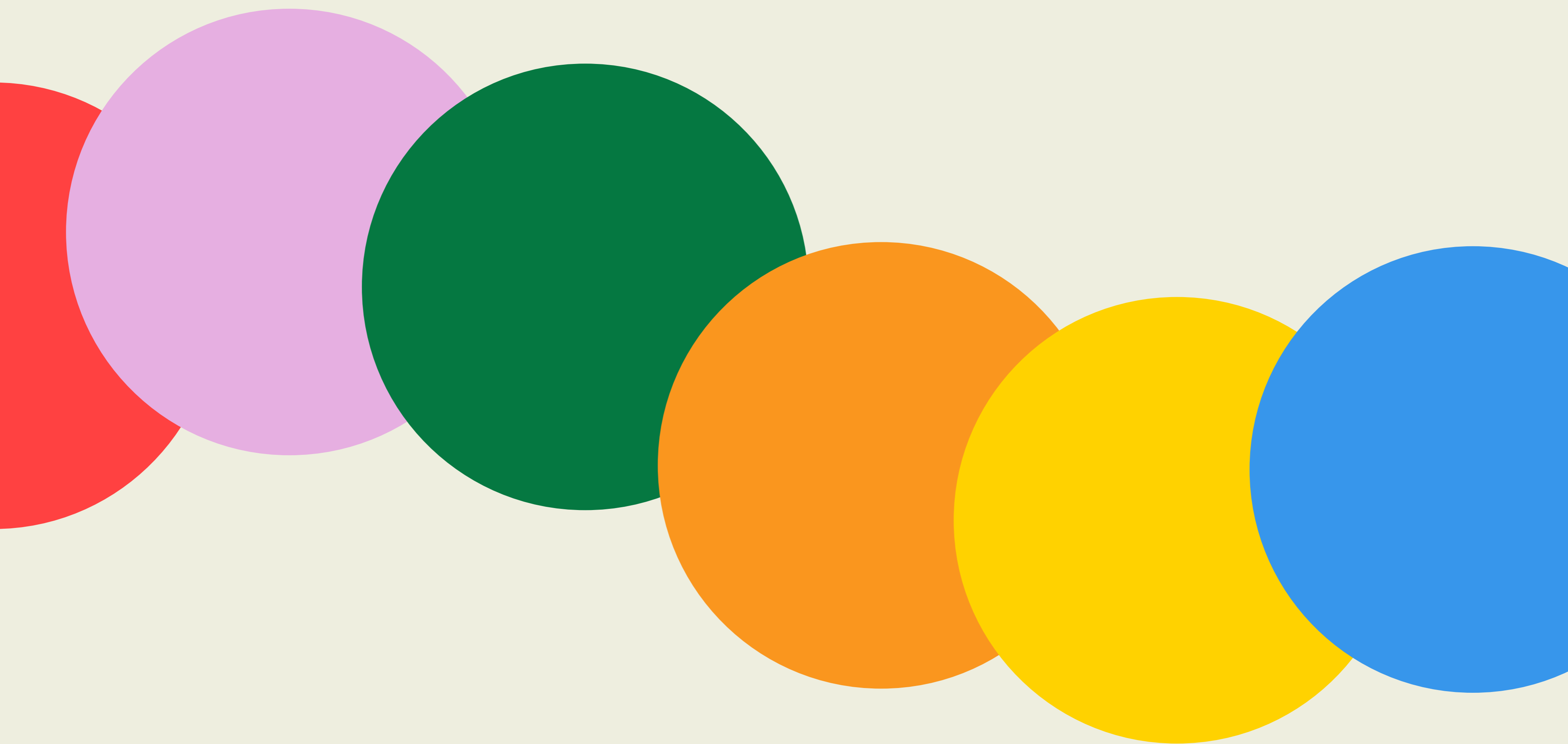
Mokymosi sunkumai

Mokymosi sunkumų kyla, kai dėl nepalankios (kultūrinės / kalbinės, pedagoginės, socialinės ir -ekonominės) aplinkos ar susidariusių aplinkybių apribojamos vaiko galimybės realizuoti savo gebėjimus įsisavinant ugdymosi programas. Sunkumai būna laikini, specialieji ugdymosi poreikiai, nustatyti dėl mokymosi sunkumų, gali būti įveikiami suteikiant atitinkamą socialinę, pedagoginę ir / ar psichologinę pagalbą.

Prie šių sunkumų priskiriami: mokymasis ne gimtąja kalba arba gyvenimas kitoje kultūrinėje / kalbinėje aplinkoje, sulėtėjusi raida, sveikatos problemos, nepalankūs aplinkos veiksniai, emocinės krizės. Prie mokymosi sunkumų priskiriami ir nerealizuoti ypatingi gabumai, kai vaiko pasiekimai neatitinka jo aukštų intelektinių gebėjimų dėl asmenybės ar aplinkos veiksnių.

Įtraukiojo ugdymo raida

Įtraukusis ugdymas negali įvykti staiga, tai – palaipsniui vykstantis procesas, susidedantis iš daugybės dalių. Susivienijus vyriausybės atstovams, švietimo ir savivaldybių institucijoms, švietimo akademikams, ekspertams, konsultantams ir negalios bendruomenės atstovaujantioms organizacijoms, pirmieji konkretūs žingsniai Lietuvoje pradėti 2020 metais. Šis procesas yra ir bus vykdomas nenutrūkstamai. Kaip ir gerieji tarptautiniai įtraukties pavyzdžiai nėra užbaigti, nes įtrauktis yra kuriama nuolat.

Atnaujinti metodai

Kad vaikai turėtų kokybiškas mokymosi sąlygas, ugdymo procesai yra nuolat atnaujinami, investuojama į reikalingų ugdymo principų ir metodų kūrimą bei pritaikymą.

Parengtos universalios dizaino mokymuisi (UDM) gairės – kelrodės mokykloms, siekiančioms sukurti tokią mokymosi aplinką (turinį, ugdymo metodus ir būdus, vertinimo formas, infrastruktūrą), kurioje visi mokiniai turėtų galimybę sėkmingai mokytis pagal savo galimybes ir individualius ugdymosi poreikius.

Parengta atmintinė mokykloms „Įtraukties link. Ką turi žinoti mokykla?“, kurioje pateiktos praktinių veiksnių kryptys, padedančios geriau pasirengti įtraukties principu grindžiamam ugdymui.

Atnaujinti specialiosios pedagoginės, socialinės pedagoginės, psichologinės pagalbos bei specialiosios pagalbos teikimo tvarkos aprašai bei kiti dokumentai, reglamentuojantys švietimo pagalbos teikimą mokyklose ir pedagoginėse psichologinėse tarnybose (PPT). Taip pat nuo šiol PPT pažymas apie specialiuosius vaiko poreikius bus galima kelti į Mokinių registrą, tad ugdymo įstaigos informaciją gaus laiku, net ir vaikui keičiant mokyklas.

Sukurti mokinių įvairovei atvirų klasių / grupių ugdymo organizavimo ir įgyvendinimo modeliai. Atvirosios mokinių įvairovei klasės tikslas – sudaryti kuo geresnes sąlygas įvairių gebėjimų ir ugdymosi poreikių turinčių mokinių įtraukčiai į bendrojo ugdymo mokyklas, suteikti kiekvienam vaikui jo poreikius atitinkantį ugdymą. Modeliams išbandyti skirta 2,2 milijono eurų.

Mokinio padėjėjas tampa pagalbos mokiniui komandos dalimi. Jis įtraukiamas į individualaus ugdymo plano rengimą, supažindinamas su pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijomis ir geba jas įgyvendinti.

Infrastruktūros tobulinimas

Kad mokiniai įsitrauktų į ugdymo procesą, neužtenka pritaikyti tik jiems skirtos mokymosi vietos klasėje. Visa mokyklos aplinka bei patekimas į ją, įskaitant transportą, turi būti lengvai prieinami skirtingų galių turintiems mokiniams.

Lietuvos savivaldybės kartu su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija yra įsipareigojusios asmenims su negalia kasmet pritaikyti po vieną bendrojo ugdymo mokyklą (tai patvirtinta 2020 metais pasirašytame memorandume „Dėl švietimo ir sveikatos priežiūros įstaigų prieinamumo“).

„Tūkstantmečio mokyklų“ programoje daugiau kaip 24 milijonai eurų numatyti bendrojo ugdymo mokyklų infrastruktūros gerinimui / pritaikymui ar naujos sukūrimui, taikant universalios dizaino principus.

Išvien su mokyklomis

Mokykloms tenka pagrindinė atsakomybė organizuojant įtraukijį ugdymą. Tačiau jos nėra vienos – visi kartu esame atsakingi už vaikų įtrauktį mūsų mokyklose.

2023 metais įsteigtas Lietuvos įtraukties švietime centras. Šis centras kuria įtraukiojo ugdymo strategijas ir padeda mokykloms jas diegti ugdymo procese, konsultuoja mokyklų bendruomenes elgesio ir (ar) emocijų, įvairiapusių raidos, mokymosi sutrikimų turinčių mokinių įtraukiojo ugdymo klausimais. Centras taip pat teikia metodinę pagalbą pedagoginėms psichologinėms tarnyboms ir regioniniams specialiojo ugdymo centrums.

Lietuvos įtraukties švietime centro stiprinimui 2024–2029 metais iš ES lėšų planuojama skirti 7 milijonus eurų; regioniniams įtraukties centrums – 5,5 milijono eurų.

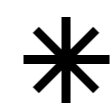
Daugiau švietimo pagalbos specialistų dirba mokyklose kartu su mokytojais: nuo 2012 metų jų skaičius Lietuvos bendrojo ugdymo įstaigose padidėjo nuo 3396 iki 4228.

2021–2023 metais mokyklos aprūpintos 2440 specialiųjų mokymo ir techninės pagalbos priemonių rinkinių.

Nuo 2024 metų sausio keičiama mokinių skaičiavimo klasėje metodika: vienas mokinys, turintis didelių arba labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių ir besimokantis bendrojo ugdymo klasėje, prilyginamas dviem tos klasės mokiniams. Taigi, didžiausias nustatytas mokinių skaičius klasėje tokiu atveju sumažėja.

2024–2029 metais Lietuvos įtraukties švietime centras įgyvendina ES finansuojamą projektą „Įtraukties švietime stiprinimas (PASTIPRA)“. Organizuojamas regioninių specialiojo ugdymo centrų ir pedagoginės psichologinės tarnybos specialistų kvalifikacijos tobulinimas, atnaujinami mokinių pedagoginio psichologinio vertinimo instrumentai. Šio projekto metu skirti 3 milijonai eurų savivaldybėms įsigyti specialiąsias mokymo priemones.

„Tūkstantmečio mokyklų“ programoje iki 2026 metų suplanuota skirti 26 milijonus eurų mokyklų ugdymo procesui pritaikyti, priemonėms, mokytojų kvalifikacijai tobulinti, bendruomenių veikloms.

Įvairių sutrikimų ir su jais susijusio ugdymo organizavimo klausimais pagalbą mokykloms teikia Lietuvos įtraukties švietime centras, Lietuvos aklujų ir silpnaregių ugdymo centras, Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras bei „Diemedžio“ ugdymo centras. Šių įstaigų darbuotojų kvalifikacijai tobulinti bei švietimo įtraukčiai didinti 2024–2029 metams iš ES lėšų yra skirta 2 milijonai eurų.

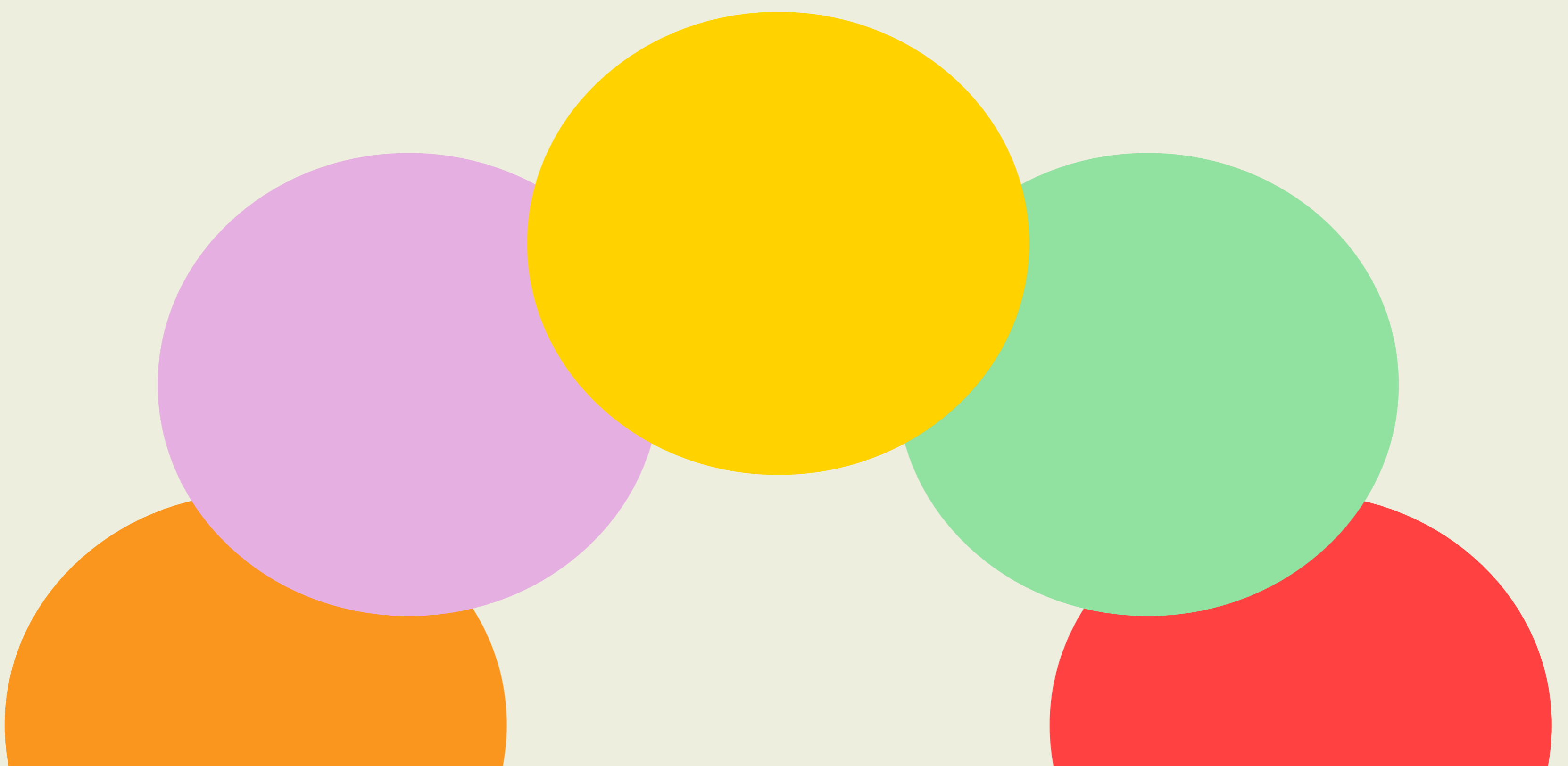

Jei mokiniui nepakanka tik mokykloje teikiamos švietimo pagalbos ugdymosi poreikiams tenkinti, kreipiamasi į pedagoginę psichologinę tarnybą (PPT). Tarnyba įvertina vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius, skiria ugdymo pritaikymą ir (ar) švietimo pagalbą, parengia rekomendacijas ugdymo įstaigai. Jei mokyklai kyla iššūkių įgyvendinant šias rekomendacijas, ji gali kreiptis į regioninį specialiojo ugdymo centrą, kurio specialistai padeda ieškoti sprendimų.

Įtraukusis ugdymas šeimoms

Įtraukusis ugdymas jūsų vaiko klasėje ar mokykloje gali būti nauja patirtis ir kelti klausimų apie jūsų vaiko ugdymo kokybę, veiksmingumą, mokytojų pasiruošimą ar aplinkinių reakcijas. Svarbu žinoti, kad įtrauktis niekada nėra baigtinė, ji nuolat tobulinama. Lygiai taip pat, kaip kartu auga ir tobulėja skirtingi vaikai bei visa mokyklos bendruomenė. Visiems mokiniams turėtų būti sudaromos sąlygos patirti socialinę, asmeninę ir ugdymosi sėkmę.

Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, naujų specialistų ruošimas, ugdymui skirtų priemonių rengimas ir įsigijimas, aplinkos pritaikymas ir kiti svarbūs procesai – jau prasidėję ir nuosekliai tęsis, atsižvelgiant į mokinių poreikius. Svarbu, kad tėvai taip pat būtų įsitraukę ir palaikantys. Mūsų visų tikslas – rūpintis kiekvieno vaiko emocine, fizine ir socialine gerove.

Ar mokytojai gali dirbti su specialiujų ugdymosi poreikių ir / ar negalių turinčiais mokiniais?

Dauguma pedagogų turi įgūdžių, reikalingų mokyti visus mokinius, taigi ir vaikus su specialiaisiais ugdymosi poreikiais ir (ar) negaliomis. Kartais mokytojai gali nežinoti tam tikrų specifinių dalykų apie skirtingus sutrikimus, todėl bendradarbiavimas su švietimo pagalbos specialistais yra itin svarbus. Nors tiek bendrojo ugdymo, tiek specialieji pedagogai naudoja tas pačias mokymo strategijas, svarbu nepamiršti, kad reikia individualaus požiūrio į kiekvieno vaiko mokymą ir mokymąsi, kad ir kokių galių ar negalių jis turėtų.

Kas, jeigu mes, tėvai, abejojame įtraukiuoju ugdymu?

Natūralu nerimauti dėl švietimo politikos, kuri atneša pokyčių į vaiko klasę, ir dėl to, ar klasėje bus palankus mikroklimatas. Dažniausiai šis nerimas gali atsirasti dėl asmeninės patirties mokykloje, stereotipų, informacijos ar pagalbos stygiaus. Mokyklų administracija ir mokytojai taip pat augina savo pasitikėjimą įtraukties idėja bei stiprina gebėjimą ją sėkmingai įdiegti. Kai tėvai ir mokytojai dirba kaip partneriai, jie gali pakeisti požiūrį ir sukurti tokią mokyklos kultūrą, kurioje būtų aišku, kad kiekvienas vaikas yra jos dalis.

Ar vaikai su negalia gali mokytis to paties kaip ir jų bendraklasiai?

Daugiau kaip 80% vaikų, turinčių specialiujų poreikių, su tinkamai parinkta pagalba gali mokytis pagal tas pačias bendrąsias programas kaip ir jų bendraamžiai. Net ir esant didesniems ugdymo(si) poreikiams, mokiniai turėtų turėti visas įmanomas galimybes įveikti akademinis iššūkius.

Ar vaikai su specialiaisiais ugdymosi poreikiais nepatirs patyčių?

Patyčias gali patirti bet kuris mokinys. Tačiau mes galime jas sumažinti arba jų išvengti, kalbėdami su vaikais apie tai, kad visi esame unikalūs ir kad turime gerbti, priimti ir mokytis suprasti šalia esantį žmogų, nepaisant visų skirtumų. Turime ugdyti vaikų tolerancijos bei empatijos jausmus. Mes, tėvai ir pedagogai, turime pastebėti patyčių apraiškas ir tuoj pat reaguoti, stabdyti neleistiną, netoleruotiną elgesį kitų atžvilgiu, įvardyti, koks elgesys yra netinkamas, bei priminti apie galimas pasekmes. Labai svarbu neignoruoti net menkiausių netinkamo elgesio apraiškų. Stabdant patyčias, suaugusiųjų įsitraukimas yra būtinas, negalime to palikti savieigai ir (ar) laukti, kol vaikai patys išspręs iškilusias nemalonus situacijas.

Ar įtraukusis ugdymas gali daryti įtaką visų kitų klasės mokinių mokymuisi?

Ugdymo turinio pritaikymas skirtingiems mokiniams nereiškia, kad mokytojai turi dirbti su jais individualiai ir mažiau laiko skirti likusiai klasei. Mokytojai lanksčiai taiko įvairias strategijas: derina darbą su visa klase, skaido klasę į mažesnes grupes, tam tikrais atvejais – dirba su atskirais mokiniams. Kai yra tinkama pagalba ir išteklių, įtraukiosios klasės pagerina visų mokinių rezultatus ir moko svarbių įvairovės, empatijos ir bendravimo pamokų. Europoje ir Šiaurės Amerikoje atlikti tyrimai rodo, kad įtraukiosios klasės sukuria apčiuopiamą akademinę, emocinę ir socialinę naudą visiems mokiniams. Specialiųjų ugdymosi poreikių neturintys ir turintys mokiniai įtraukioje aplinkoje pasiekia geresnių akademinų rezultatų.

www.itrauktis.lt

